

ЛІНОГРАВІЮРА (від лат. *linum* — полотно і гравюра) — вид станкової **графіки**, гравюра на лінолеумі та відбиток зображення з неї; ручний спосіб виготовлення форми високого друку. Ін. назва — **лінорит**. За технікою і худож. засобами Л. схожа з торцевою **ксилографією**, від якої у відтиску відрізняється відсутністю дріб. деталей. Л. виконують на лінолеумі чи подібних полімерно-пластич. матеріалах. Поверхню шліфують пемзою, рисунок наносять безпосередньо на лінолеум або спец. ґрунт. Ріжуть по лінолеумі різцями (штихелями) з трикутною, півкруглою або овал. ріжучими частинами. На ньому легше (ніж на дереві) гравірувати з натури, без поперед. рисунка. Відбиток отримують, притискуючи або притираючи ложкою аркуш паперу до вкритої фарбою поверхні лінолеуму. Л. буває монохромною або кольоровою. Фарби на дошку наносять валиком, роздруковують як гравюру на дереві (бл. 500 якіс. відтисків). Характерні особливості Л. — лаконізм худож. мови, різкі контрасти чорного і білого, соковитий та живопис. штрих завдяки м'якості матеріалу. Гол. сфера застосування Л. — станк. естамп, можна також використовувати у **поліграфії** — від книжк. і газет. іл. до плаката. Л. виникла наприкінці 19 ст. У художню практику лінолеум уперше введено у Зх. Європі, зокрема в Парижі. В Україні першими до техніки Л. звернулися [search_articles?id=51517](#) і [К. Костенко](#). У 1920–30-і рр. у техніці Л. працювали [В. Замирайло](#), [О. Кравченко](#) та ін. [В. Касіян](#) створив цикл Л. «Дніпрельстан» (1934), Л. «Бригадир Г. Замковий», «Оленочка», «Т. Шевченко з казахським хлопчиком», «Т. Шевченко» (усі — 1960). [О. Пащенко](#) експонував кольор. Л. про красу краєвидів Києва та околиць (1937) та відбудову Дніпрогесу (1947). Естампну графіку виставляли також у Москві, за кордоном. Укр. художники-фронтовики ([С. Єржиковський](#) та ін.) працювали в газетах, виконуючи гравюри на дереві, лінолеумі. Для результатив. праці в графіч. техніках наприкінці 1950-х — на поч. 60-х рр. при відділ. СХ у Харкові, Києві, Львові створ. експерим. графічні майстерні з верстатами для одержання відбитків, зокрема плоского друку. У 1950-х рр. поширилася техніка кольор. Л., характерна для львів. митців, зокрема [В. Бунова](#), [Л. Левицького](#), [Я. Музики](#), [О. Шатківського](#). Однією з перших О. Кульчицька наповнила твори гострим антимілітарист. змістом («Герої», «Німці у селі», обидва — 1940-і рр.; «Війна», 1941; «У німецькому концтаборі», 1947) та звернулася до жанру сюжет. побут. композиції (цикли «Культурне життя Львова», «Господарське життя Львова», «Гуцульщина у праці», усі — 1947; серія «Краса Радянської України», 1948). В естамп. техніці працювали й ін. львів. художники. Людину праці зобразив [П. Обаль](#)

(«Дроворуб. Минуле», 1950), [С. Лазеба](#) створив багатофігурні баталіст. сцени («Б. Хмельницький під Жовтими Водами», «Штурм Високого Замку Максимом Кривоносом», обидві — 1954). Побут, історію та культуру Карпат відображено у творах [З. Кецала](#) («До мужої хати», «Новини», обидві — 1965; «Молодиці з Криворівні», «Світанок у Карпатах», «Музики», усі — 1966), [І. Остафійчука](#) («Довбуш їде», «Аркан», обидві — 1965), [М. Ілку](#) («Весілля», «Дід та баба», «Новини», «Лісоруби», «Деся на Верховині», «Карпатські грації», усі — 1966). Я. Музика виконала серії Л. істор. змісту «Перемишльська легенда» (1963) і «Символи Г. Сковороди» (1972). Філософ. підтекстом наповнено ліноритні серії «Українська міфологія» (1971) та «Похід гномів» (1981) [Б. Сороки](#). Фольклорно-декор. течію у львів. графіці 1960-х рр. презентують [С. Караффа-Корбут](#), [І. Катрушенко](#) та [Є. Безніско](#). С. Караффа-Корбут у техніці Л. виконала іл. до поем «Гайдамаки» (1963), «Іван Підкова» (1965), «Титарівна» і «Варнак» (обидві — 1966) [Т. Шевченка](#), повісті «Борислав сміється» (1965) та поеми «Іван Вишенський» (1980-і рр.) [І. Франка](#). У зб. «Кобзар» [Т. Шевченка](#) (К., 1967; Л., 2011) вміщено виконані нею чорно-білі та кольор. Л. У львів. графіці 1980-х рр. знову актуалізували техніку Л. У ній працювали [П. Гуменюк](#), [В. Лобода](#), [Д. Парута](#), [М. Яців](#) та ін. [С. Адамович](#) створив велику кількість книжк. ілюстрацій і станк. графіч. робіт. Цикл гравюр у техніці Л. до повісті «Земля» [О. Кобилянської](#) (1960) став у його творчості початком комплекс. підходу до оформлення й ілюстрування книжок як ціліс. ансамблю. У техніці кольор. Л. [О. Івахненко](#) виконав іл. до шевченків. лірики «Садок вишневий коло хати» (1982) та зб. «Поеми» (1984). [О. Губарев](#) створив низку серій Л.: «Народні балади Закарпаття» (1966), «Карпати» (1971), «Людина і праця» (1972), «Сторінки пам'яті», «Різні професії» (обидві — 1975), «Зустріч з Югославією» (1977), «Серпень на Діксоні» (1978), «Незабутнє» (1985) та ін. Вершиною творчості [О. Фіщенко](#) стала серія кольор. Л. «Київ сучасний» (1987). Кольор. Л. «Гра» (2007) [А. Смородіна](#) відзначено дипломом 1-го ступеня 4-ї Всеукр. виставки-конкурсу ім. Г. Якутовича в Києві (2008).

Рекомендована література

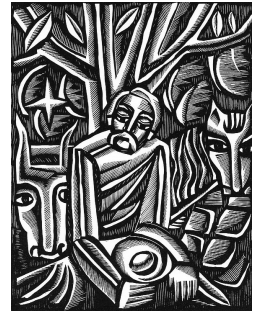
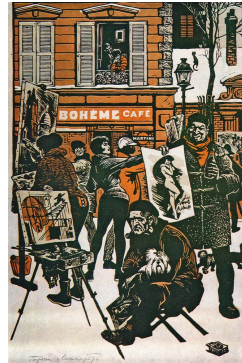
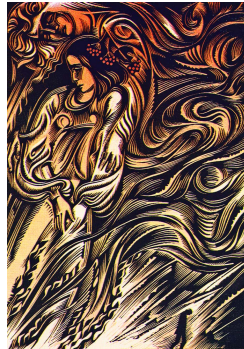
1. Староносів П. Н. Гравюра на линолеуме. Москва; Ленинград, 1938;
2. Павлов И. Н., Маторин М. В. Техника гравюры на дереве и линолеуме. 2-е изд. Москва, 1952;
3. Курашев В. В. Гравюра на линолеуме. Москва; Ленинград, 1965;
4. Василь Касіян про мистецтво. К., 1970;

5. Журов А. П., Третьякова Е. М. Гравюра на дереве. Москва, 1971;
6. Графіка Львова. К., 1971;
7. Яців Р. М. Львівська графіка 1945–1990. Традиції та новаторство. К., 1992;

8. Бокань В. Українська графіка 1960–1970. К., 1997;
9. Горинь Б. Графічна шевченкіана Софії Караффи-Корбут. К., 2014.

П. В. Нестеренко

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Ліногравюра / П. В. Нестеренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55548>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).